

Рекомендовано
на засіданні кафедри
історії та мовознавства _____
протокол №_1_від «30» серпня 2024 р.
Завідувач кафедри історії та мовознавства
_____ Близнюк Л.М.
(підпис)

СИЛАБУС З ДИСЦИПЛІНИ «СУЧАСНА УКРАЇНЬСЬКА МОВА І ЗАГАЛЬНИЙ ОГЛЯД ЛІТЕРАТУРИ»

І семестр 2024-2025 навч. р.р.

101-ПАМЛ-Д24

освітній рівень перший (бакалавр)

галузь знань 03 Гуманітарні науки

спеціальність 035 Філологія

освітня програма: переклад та англійська мова і література (ПАМіЛ)

Час та аудиторія проведення занять: Згідно з
розкладом - <http://rasp.kart.edu.ua/>

Викладач, який проводить практичні заняття

Марченко Наталія Миколаївна, старший викладач

Контакт: +38 (057) 730-19-79, e-mail: marchenko.n@kart.edu.ua

Розміщення кафедри: місто Харків, майдан Фейєрбаха, 7, 3 корпус, 3 поверх, 323 аудиторія.

Харків 2024

ЧОМУ ЦЕЙ КУРС Є ВАЖЛИВИМ ?

Літературна мова – це оброблена, унормована форма [національної мови](#), як в писемних так і в усних різновидах, що обслуговує культурне життя народу та всі сфери його суспільної діяльності: державні та громадські установи, пресу, художню літературу, науку, театр, освіту й побут людей. Вона характеризується унормованістю, уніфікованістю, стандартністю, високою граматичною організацією, стилістичною диференціацією.

Основи нової української літературної мови заклав [І. Котляревський](#). Однак виникнення і остаточне формування нової української літературної мови не було миттєвим явищем. Мовотворчий процес тривав майже півстоліття і закінчився літературно-мовною діяльністю [Т. Шевченка](#). Отже, сучасна українська мова в широкому розумінні – це мова від часів Котляревського-Шевченка до наших днів; у вузькому розумінні сучасною (новою) є українська мова, яку вживають три останні покоління мовців, тобто мова II пол. XX – початку XXI ст.

Курс «Сучасна українська мова і загальний огляд літератури» дає студентам знання не тільки з норм сучасної української літературної мови (орфоепічних, граматичних, лексичних тощо), допомагає вільно оперувати лексичним складом сучасної української літературної мови, лінгвістичною та спеціальною термінологією; правильно й логічно висловлювати свої думки в усній та писемній формах мовлення, вдало залучаючи всі багатства виражальних засобів української мови, а також знайомить із розвитком та історичним контекстом сучасної української літератури, її основними представниками та літературними напрямками, формує естетичний смак студентів, читацьку культуру, вчить студентів визначати індивідуальний стиль митця, аналізувати ідейно-художній зміст літературного твору й давати йому власну оцінку, готувати реферати та доповіді на літературні теми, працювати з літературно-критичними статтями.

Курс «Сучасна українська мова і загальний огляд літератури» має на меті сформувати та розвинути наступні компетентності студентів:

- Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;
- Здатність учитися й оволодівати сучасними знаннями;
- Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел;
- Здатність застосовувати нові знання у практичних ситуаціях;
- Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.
- Знання та глибоке розуміння предметної області, розуміння професійної та наукової діяльності;
- Навички використовувати сучасні інформаційні та комунікативні технології при спілкуванні, обміні інформацією, зборі, аналізі, обробці, інтерпретації даних.
- Усвідомлення структури філологічної науки та її теоретичних основ;
- Здатність використовувати в професійній діяльності знання з історії та теорії мови, що вивчається;
- Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією для розв'язання професійних завдань;

- Здатність здійснювати лінгвістичний, літературознавчий та спеціальний філологічний аналіз текстів різних стилів і жанрів;
- Здатність використовувати в професійній діяльності системні знання про основні періоди розвитку літератури, що вивчається, еволюцію напрямів, жанрів і стилів, чільних представників та художні явища, а також знання про тенденції розвитку світового літературного процесу та української літератури;
- Здатність вільно, гнучко й ефективно використовувати мову, що вивчається, в усній та письмовій формі, у різних жанрово-стильових різновидах і регістрах спілкування (офіційному, неофіційному, нейтральному), для розв'язання комунікативних завдань у різних сферах життя.
- Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь-яких проявів недоброчесності.

РЕЗУЛЬТАТОМ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ З КУРСУ «СУЧАСНА УКРАЇНЬСЬКА МОВА І ЗАГАЛЬНИЙ ОГЛЯД ЛІТЕРАТУРИ» Є:

- Вільне оперування лексичним складом сучасної української літературної мови, лінгвістичною та спеціальною термінологією;
- Розуміти основні проблеми філології та підходи до їх розв'язання із застосуванням доцільних методів та інноваційних підходів;
- Знання норм літературної мови та вміння їх застосовувати у практичній діяльності;
- Ефективне опрацювання інформації: добір необхідної інформації з різних джерел, зокрема з фахової літератури та електронних баз, її критичний аналіз й інтерпретування, впорядковування, класифікація й систематизація;
- Аналіз мовних одиниць, визначення їхньої взаємодії та характеристика мовних явищ і процесів, що їх зумовлюють;
- Аналіз й інтерпретування творів сучасної української літератури, визначення їхньої специфіки й місця в літературному процесі;
- Здійснення лінгвістичного, літературознавчого та спеціального філологічного аналізу текстів різних стилів і жанрів;
- Знання й розуміння системи мови, загальних властивостей літератури як мистецтва слова і вміння застосовувати ці знання у професійній діяльності.
- Мати навички управління комплексними діями або проектами при розв'язанні складних проблем у професійній діяльності в галузі обраної філологічної спеціалізації та нести відповідальність за прийняття рішень у непередбачуваних умовах, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь-яких проявів недоброчесності.

Викладач буде готовий надати будь-яку допомогу з деяких найбільш складних аспектів курсу вказаною вище електронною поштою та особисто – у робочий час.

ОГЛЯД КУРСУ

Опис дисципліни:

Кредитів ECTS - 4

Загальна кількість годин вивчення дисципліни - 120

Курс «Сучасна українська мова і загальний огляд літератури» вивчається у першому семестрі першого року навчання денної форми студентами спеціальності «Філологія».

Курс складається з одного практичного заняття на тиждень (упродовж I-го семестру).

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи становить – 30/90

Тематично-календарний план курсу:

Ти жд.	Год .	Назва теми
1	2	Мовне законодавство та мовна політика в Україні. Лінгвістичний аспект мовних звуків. Поняття фонем. Транскрипція. Система фонем сучасної української літературної мови. Голосні і приголосні. Артикуляційно-акустична характеристика приголосних фонем, шумні та сонорні приголосні. Основні чергування голосних та приголосних.
2	2	Предмет орфоєпії. Основні риси української літературної вимови. Поняття графеми як базової одиниці системи письма (графіки). Фонематичний і складовий принципи сучасної української графіки. Правила української орфографічної системи (історичний, фонетичний, морфологічний та смисловий принципи).
3	2	Слово в лексико-семантичній системі мови. Лексичне значення слова. Багатозначність слів. Омонімія. Синонімія. Антонімія. Паронімія. Лексика української мови з погляду активного і пасивного вживання. Загальноживана лексика. Термінологічна і професійна лексика. Діалектна лексика. Неологізми. Предмет фразеології. Класифікація фразеологізмів. Зв'язок фразеологізмів з частинами мови. Джерела фразеології.
4	2	Поняття морфеми. Типи морфем. Правопис префіксів, суфіксів. Спрощення, подвоєння, подовження приголосних. Словотвірна структура слова в українській мові. Способи словотвору: морфолого-синтаксичний, лексико-синтаксичний, лексико-семантичний. Словотвір іменників. Словотвір прикметників. Словотвір дієслів. Словотвір прислівників.

5	2	Предмет морфології. Поняття морфеми. Частини мови і принципи їх класифікації: познозначні та неповнозначні (службові) частини мови. Загальна характеристика іменника як частини мови. Лексико-граматичні розряди іменника. Власні і загальні, конкретні і абстрактні, матеріально-речовинні іменники. Граматичні категорії іменника. Рід. Число. Відмінок. Поділ іменників на відміни. Невідмінювані іменники
6	2	Значеннево-граматичні розряди прикметників. Поділ прикметників на групи. Особливості відмінювання прикметників. Характеристика числівника як частини мови. Розряди числівників. Сполучуваність числівників з іменниками. Особливості відмінювання числівників. Займенник як частина мови. Розряди займенників за значенням. Відмінювання займенників. Числівникові і прислівникові займенники.
7	2	Морфологічні категорії дієслова. Категорія виду, способу, часу, особи, числа і роду. Зворотні дієслова. Словозміна дієслів. Інфінітив. Класи дієслів. Поняття про дієприкметник. Творення дієприкметників. Дієприслівник. Характеристика прислівника як частини мови. Розряди та ступені порівняння прислівників.
		Модульний контроль № 1
8	2	Характеристика службових частин мови. Принципи класифікації прийменників. Семантичні типи прийменників. Поняття про сполучник. Поділ сполучників за структурою та способом уживання. Синтаксичні функції сполучників. Поняття про частки як частину мови. Структурні та функціональні різновиди часток. Вигуки як частини мови. Розряди вигуків. Інтер'єктивіація.
9	2	Поняття синтаксичної одиниці: словосполучення, речення. Типи словосполучень за семантико-синтаксичними відношеннями. Поняття речення, ознаки речення. Внутрішньосинтаксична структура речення. Підмет і присудок як головні члени речення. Однорідні члени речення. Поняття сучасної української літератури. Розвиток та особливості. Поезія. Проза. Драматургія. Основні представники сучасної української літератури.
10	2	Поняття про складне речення. Граматичне значення складного речення. Граматична форма складного речення. Основні різновиди складного речення. Складносурядні, складнопідрядні речення. Сергій Жадан. «Ворошиловград», «Цілий місяць вони стояли при цій ріці», «Тому що ніколи тебе не вирвеш».

11	2	Способи відтворення чужого мовлення. Діалог. Цитата. Оксана Забужко. «Notre Dame d' Ukraine», «Музей покинутих секретів».
12	2	Система розділових знаків сучасної української мови. Загальні пунктуаційні правила. Юрій Андрухович. «Перверзія», поетична збірка «Листи в Україну».
13	2	Звертання як синтаксична категорія. Вставні слова, словосполучення і речення. Ірен Роздобудько. «Гудзик».

		Василь Шкляр «Маруся».
14	2	Граматичні категорії другорядних членів речення. Додаток. Означення. Обставина. Гільдія драматургів України , Конфедерація українських драматургів . Наталія Ворожбит. П'єси та сценарії. Літературознавство та критика сучасної української літератури.
15	2	Структурні типи складних синтаксичних цілих. Переклади творів сучасних українських письменників іноземними мовами та сприйняття за кордоном.
		Модульний контроль №2

РЕСУРСИ КУРСУ

Інформація про курс розміщена на сайті Університету: <http://metod.kart.edu.ua/>

ІНФОРМАЦІЙНІ МАТЕРІАЛИ ПО КУРСУ

1. Бабій І.М. Сучасна українська літературна мова. Морфологія: Навчальний посібник. – К.: Навчальна книга, 2010. – 184 с.
2. Бабій І.М. Синтаксис сучасної української мови: самостійна та індивідуальна робота. Словосполучення. Просте речення. Просте ускладнене речення: Навчальний посібник. – К.: Навчальна книга, 2011. – 192 с.
3. Бойко В.М. Граматика української мови: Морфеміка. Словотвір. Морфологія: навч. посібник. – К.: Академвидав, 2014. – 248 с.
4. Борзенко О.І. Українська література (профільний рівень). – Х.: Ранок, 2019. – 256 с.
5. Загнітко А.П. Український синтаксис: теоретико-прикладний аспект . – Донецьк, 2009. – 137 с.
6. Лозова Н.Є. Іменник. Граматичний довідник. – К.: Наукова думка, 2010. – 286 с.
7. Мединська Н.М. Сучасна українська літературна мова. Збірник вправ з морфології: Навчальний посібник. – К.: Навчальна книга, 2011. – 184 с.
8. Мойсієнко А.К. Сучасна українська мова. Лексикологія. Фонетика. – К.: Знання, 2012. – 340 с.
9. Мойсієнко А.К. Сучасна українська мова. Синтаксис – К.: Знання, 2014. – 238 с.
10. Павленко С., Павленко О. Філологічний калейдоскоп. II частина: Морфологія. – К. : Навчальна книга- Богдан, 2012. – 128 с.
11. Пономарів О.Д. Сучасна українська мова. Підручник. – К.: Либідь, 2013. – 488 с.
12. Савченко Л.Г. Розмовляй українською правильно. – Харків: Фоліо, 2011. – 191 с.
13. Семеренко Г.В. Сучасна українська літературна мова. Збірник вправ і

тестів з морфології. Навчальний посібник. – К.: Навчальна книга, 2013. – 232 с.

14. Сучасна українська літературна мова: Підручник / А.П. Грищенко, Л.І. Мацько, М.Я. Плющ та ін.. – К.: Вища школа, 1993. – 366 с.

15. Юшук І.П. Українська мова. Підручник. – К.: Либідь, 2012. – 640 с.

16. Український правопис. – К.: Наук. думка, 2001. – 240 с.

17. Фасоля А.М. Українська література (рівень стандарту) . – Х.: УОВЦ, 2019. – 240 с.

18. Фурдуй М.І. Практикум з правопису. – К.: Либідь, 2009. – 272 с.

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ В ІНТЕРНЕТІ:

1. <http://metod.kart.edu.ua/>

2. <http://www.mova.info>

3. <http://www.novamova.com.ua>

4. <http://www.pravopys.net>

5. <https://portfel.info/load>

ФОРМА КОНТРОЛЮ:

Робота на практичних заняттях передбачає наступну активність студентів:

- участь в обговоренні нагальних питань з тематики дисципліни;
- виконання індивідуальних та домашніх завдань;
- участь в усних і письмових опитуваннях.

ПРАВИЛА ОЦІНЮВАННЯ:

Порядок оцінювання результатів навчання визначається Положенням про контроль та оцінювання якості знань студентів в Українському державному університеті залізничного транспорту.

Формування оцінки за 100-бальною шкалою

Максимальна кількість балів	
Вид контролю	Сума балів
Поточний контроль:	до 60
1) індивідуальні завдання	до 30
2) практичні заняття	до 15
3) лабораторні заняття	до 15
Модульний контроль	до 40
Курсова робота/проект	до 100

Примітки. До поточного контролю входять сумарні бали за виконання індивідуальних завдань, крім КП/КР, оцінювання результатів виконання практичних, лабораторних та інших видів навчальних занять.

Максимальна кількість балів, яку може отримати здобувач вищої освіти за модуль, становить **100** (до 60 балів поточного контролю та до 40 балів модульний контроль). Середнє арифметичне суми модульних оцінок складає оцінку за семестр.

При заповненні заліково-екзаменаційної відомості та залікової книжки і індивідуального навчального плану (при успішній здачі іспиту/заліку) здобувача вищої освіти, оцінка, виставлена за 100-бальною шкалою, повинна бути переведена до національної шкали (відмінно, добре, задовільно (незадовільно) для іспитів, курсових робіт/проектів або зараховано/незараховано для заліків) та шкали ECTS (A, B, C, D, E, F).

Визначення назви за національною шкалою(оцінка)	Визначення назви за шкалою ECTS	За 100 бальною шкалою	ECTS інка
ВІДМІННО – 5	Відмінно – відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок	90-100	A
ДОБРЕ – 4	Дуже добре – вище середнього рівня з кількома помилками	82-89	B
	Добре – в загальному правильна робота з певною кількістю грубих помилок	75-81	C
ЗАДОВІЛЬНО - 3	Задовільно - непогано, але зі значною кількістю недоліків	69-74	D
	Достатньо – виконання задовольняє мінімальні критерії	60-68	E
НЕЗАДОВІЛЬН О - 2	Незадовільно – потрібно попрацювати перед тим як отримати залік або екзамен (без повторного вивчення модуля)	35-59	FX
	Незадовільно - необхідна серйозна подальша робота (повторне вивчення модуля)	<35	F

Практичні заняття:

Оцінюються за відвідуваннями (бали нараховуються в залежності від кількості відвідуваних практичних занять, максимальна сума становить 10 балів; у разі пропуску більше, ніж 50% практичних занять, бали не нараховуються); виконанням домашніх завдань, аудиторною роботою студентів. **Максимальна кількість становить 60 балів.**

Модульне тестування:

Оцінюється за вірними відповідями на тестові модульні питання. **Максимальна кількість становить 40 балів за модуль.**

Іспит:

Студент отримує іспит за результатами модульного 1-го та 2-го контролю шляхом накопичення балів. Максимальна кількість балів, яку може отримати студент становить 100 (до 60 балів поточного контролю та до 40 балів тестування). Середнє арифметичне суми модульних оцінок складає екзаменаційний бал. Якщо студент не погоджується із запропонованими балами він може підвищити їх на іспиті.

КОДЕКС АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

Політика забезпечення дотримання учасниками освітнього процесу академічної доброчесності визначається Кодексом академічної доброчесності Українського державного університету залізничного транспорту. Основні заходи запобігання та виявлення академічного плагіату визначаються Положенням про організацію освітнього процесу Українського державного університету залізничного транспорту (далі – Університет), зокрема:

виховання та розвиток у здобувачів вищої освіти на навчальних заняттях, при спілкуванні з викладачами, керівниками робіт та між собою, у тому числі неформальному, та у повсякденній діяльності протягом всього строку навчання в Університеті: спроможності діяти із позицій академічної доброчесності та професійної етики; бажання та навичок самостійного виконання робіт, завдань тощо; навичок коректного посилання на джерела інформації; усвідомлення значущості норм академічної доброчесності; спроможності оцінювання прикладів людської поведінки відповідно до норм академічної доброчесності; спроможності надання моральної оцінки власним вчинкам, співвідношенню їх із моральними та професійними нормами;

залучення здобувачів вищої освіти до розробки та впровадження політики академічної доброчесності в Університеті;

здійснення постійного інформування про неприпустимість плагіату і можливу відповідальність за нього при проведенні навчальних занять, виконанні письмових робіт;

створення викладачами атмосфери академічної доброчесності в ході навчальних занять та при спілкуванні зі здобувачами вищої освіти, у тому числі неформальному, та між собою;

включення до першої (титульної) сторінки курсових, атестаційних робіт декларації про самостійність виконання роботи відповідно до принципів академічної доброчесності;

оприлюднення атестаційних робіт до їх захисту на сторінці освітньої програми;

ознайомлення із Кодексом академічної доброчесності Університету, відповідно до Положення про організацію освітнього процесу;

проведення відкритих заходів з питань написання наукових, навчальних робіт, правил опису джерел та оформлення цитувань тощо;

ознайомлення науково-педагогічних, наукових та інших працівників, здобувачів вищої освіти з нормативно-правовими актами, що регулюють питання запобігання академічного плагіату та встановлюють відповідальність за академічний плагіат;

сприяння органам студентського самоврядування, студентській первинній профспілковій організації, органу, який представляє наукові інтереси студентів, аспірантів, докторантів і молодих вчених в інформуванні здобувачів вищої освіти про правила наукової етики;

стимулювання учасників освітнього процесу до взаємодії із органами, відповідальними за дотримання академічної доброчесності та протидії проявам академічного плагіату;

експертна оцінка, у тому числі з використанням відповідних новітніх технологій, на наявність академічного плагіату в наукових роботах, навчальних виданнях, кваліфікаційних роботах, дисертаціях.

ІНТЕГРАЦІЯ СТУДЕНТІВ ІЗ ОБМЕЖЕНИМИ МОЖЛИВОСТЯМИ

Вища освіта є провідним чинником підвищення соціального статусу, досягнення духовної, матеріальної незалежності і соціалізації молоді з обмеженими функціональними можливостями й відображає стан розвитку демократичних процесів і гуманізації суспільства.

Для інтеграції студентів із обмеженими можливостями в освітній процес Українського державного університету залізничного транспорту створена система дистанційного навчання на основі сучасних педагогічних, інформаційних, телекомунікаційних технологій.

Доступ до матеріалів дистанційного навчання з цього курсу можна знайти за посиланням: <http://do.kart.edu.ua/>